Ad Illustrissimam

R. Elizabetham, L. H. Vicecan. Oxon. oratio Woodstochiæ habita. An. 1572. August. 31.

1. Humfredg

LONDINI
apud Johannem Dayum Typographum. An. Dom. 1572.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Ad Illustrissimam R. Elizabetham, L. H. Vicecan. Oxon. oratio Woodstochiæ habita. An. 1572. Aug. 31.

Artinus quidam Romanus Pontifex, Serenissima R, Panormitanos Oratores ad pedes demississimè prostratos, & solẽni et supplice illa oratione eum compellãtes, Agnus Dei qui tollis peccata mundi miserere nostri, Iterum, qui tollis peccata mundi miserere nostri, Tertio, qui tollis peccata mundi dona nobis pacem, (sic enim Christi vicarius Rectorẽ suum Christum debito honore spoliare gaudet) nõ vt Mitio aliquis comicè aut comiter exaudiuit, sed vt Demea rusticè, imò vt Hercules furens tragicè excepit, ac per purpuratum suum legatum vniuersæ Siciliæ sacris omnibus interdixit. Ita scilicet Apostolicus homo Oratores,

Reges, Duces, Imperatores, Dandalos, Fridericos, Henricos non Apoſtolicè, at fœdiſſimum in modum, non ſemel at ſæpius tractauit, vt Tarquinio Superbo Romanorum tyranno, non Petro humili Romanorum Epiſcopo ſucceſſiſſe videatur. O igitur beatam Anglorum conditionem, qui hoc Pontificium iugum excuſſimus. O nos Academiæ alūnos felices, quibus in hoc tempore non apud durum dominum, ſed apud mitiſſimam dominam, non apud Romanum Pharaonem aut Phalaridem, ſed apud clementiſſimam *Elizabetham* ſine contumelia agere, ſine metu verba facere, ſine repulſa perorare, liceat. Adſumus itaq;, *Elizabetha* Princeps, luce hac bonitatis tuæ & humanitatis freti, non tam arbitrio aut voluntate noſtra, quæ tamē optima eſt, quam legationis impoſitæ neceſſitate, quæ iuſtiſſima eſt, vt Matuam ad cōfiniā noſtra fere progreſſam affemur, vt pàucis verbis ſalutem plurimam dicamus, vt omnia tibi in Chriſto Ieſu fauſtiſſima comprecemur. Quid enim

enim noſtri ordinis & loci homines offerre poſſumus aliud quam verba, voculas, vota, preces? Quod officium noſtrum, ſiue obſeruantiam, ſiue potius pietatem erga te vt benignè interpreteris etiam atque etiam rogamus, eoquè vehementius quò onus incumbit grauius, & ego a perferẽdi facultate abſum longius. Quis enim ego ſum vt omnes omniũ Oxonienſiũ gratulationes, linguas, ora, vno ore meo repræſentem? vt non modo ſenſum & ſtudium erga celſitudinẽ tuam meum ſeparatim, ſed & horum qui adſunt tacitas cogitationes generatim, & aliorum qui abſunt intimos affectus, totius vniuerſitatis tot orationes, tot plauſus, tot carmina, tot acclamationes, *Io Pæan*, *Io triumphe*, *viuat Regina Elizabetha*, tot inquam voces & ſeniorum & iuniorum vna mea exili voce exprimam?

Summa vero legationis noſtræ bona cum venia tua his tribus verbis expedietur, gratulãdo, gratias agendo, petendo. Primum nobis eſſe et ſupereſſe principẽ

quale, quantum, & quam commemorabile præpotentis dei munus ſit, ex cõtrario, videlicet ex anarchia, & ex miſeriis & calamitatibus eorũ qui Principe carent diiudicari poteſt, vbi nullus Rex, nulla lex, nullus magiſtratus, nullus ſubditus, nullus pater, nullus filius, nullus herus, nullus ſeruus, nullus ſuperior, nullus inferior, nullum legitimũ imperium, nulla laudata obedientia, nullus Deus, nulla religio, nullus ordo, ſempiternus horror, cõfuſio, diſſipatio rerum omniũ, vbi, quod in Philoſophia monſtrum eſt, *Omnia vnum*, cuiuſmodi fuit Nomadum aut Cyclopũ Reſpub. apud Euripedẽ in qua ἀνὴρ ὑδὲις ὑδὲν ὑδενὸς. Atqui vt iucundũ eſt Principẽ adueniſſe: ita longe iucundius principem bonã, ad omnem placabilitatem factam & quaſi natam, maxima rerũ geſtarũ gloria circumfluentẽ appuliſſe: cuius eminet & eniteſcit in religionis reſtitutione ſanctitas, in regni adminiſtratione fœlicitas, in Eccleſiæ inſtauratione pietas, in pace domi & foris cõſtituenda bonitas,

in ſtudiis artium & linguarũ ſedulitas, in omni deniq; officiorum cultu alacritas: ita vt illud Pſalmographi quod Vlrichus Huttenus nobilis ſane & doctus eques ad Papã Leonem decimũ paulo ineptius retulit, multo commodius huc tranſferri poſſe videatur, Orietur in diebus eius iuſtitia & abundãtia pacis. Sed non eſt inſtituti mei apud te laudes tuas enarrare, aut virium mearum Cel. tuam dignis encomiis celebrare, aut modeſtiæ tuæ ea de te audire, quæ tibi ſũmo iure tribuenda omnes iudicant. At enim nõ eſt pietatis dona dei in te diſſimulare, & ſtupiditatis eſt non videre, & officii eſt, ſi non hominem, at autorem omniũ bonorum deum prædicare. Nihil certe quidẽ Neronis hypocritico quinquennio clementius, nihil Mariæ ſuperſtitioſo quinquennio crudelius, nihil *Elizabethæ* religioſo pene dixerim quindecẽnio moderatius. Quare Reginã adeſſe gratũ, talẽ vero ac tantã gratius, ſaluam ac incolumem gratiſſimũ. Hoc auribus haurire & auditione ſolùm accipere

optabile

optabile fuit, oculis vſurpare optatius; in hoc loco, in hac ampliſſima Woodſtochienſi regia optatiſſimum. Non potes *Elizabetha* vnquã obliuiſci quod meminiſſe ſemper debes, hic prius carcerẽ nunc caſtrum, prius ergaſtulũ nunc palatium, prius cuſtodiam, nunc curiam eſſe: hic prius te captiuã fuiſſe nũc liberam, prius ſeruã, nunc conſeruatã, prius ſolicitam, nũc ſecuram, hoc Satellitium prius terribile, nunc ſalutare, prius tibi periculũ denunciaſſe, nũc præſidiũ polliceri. Quinimò & hæc olim meminiſſe iuuabit, qualis vir fuerit hoc loco ille tuus bonus cuſtos & ianitor et clauiger, qui a bello campo nomen habet, qui perinde quaſi peruigil draco aureũ vellus cuſtodiuiſſet, te dies ac noctes homo nimis cautus & diligens arctiſſimè obſeruauit, ne latũ pedem quoquã diſcederes, ne ſermones cũ quopiam niſi illo auſcultante conferres, ne literas niſi illo inſpectante ad quenquam dares: cum tu interea ſi non ſemper at ſæpe animo mæſta, corpore debilitata, morbis fracta,

ɛta, ab amicis inops, a præſidiis nuda, ab omnibus penè derelicta, vndequaq; oſtiis & ſeris, muris & viris armatis cincta, ſepta, tanquam auicula in cauea includereris, vt nuſquam prouolare, nunquam cũ amicis ſuauiter colloqui, nuſpiam prodeambulare auderes. Omitto fabulam de capro quem ferè ſolum comitem in horto habebas, quem facetus quidam homo propter villoſam & albã tunicam Wallum, aut hoſpitẽ aliquem alienigenam nominabat, & propterea etiam quaſi proditorie quippiam inſuſurrantẽ apud cuſtodem tuũ ſiue ſerio, ſiue iocoſe, ſiue ſalſe, vt nimiam hominis diligentiam & ſeueritatem perſtringeret, ſubaccuſabat. Memoria quoquè & illud repete, quo dolore tũ oppreſſus fuerit animus tuus, cũ huc proficiſcens famulos tuos procul tibi valedicentes rerum tuarum perditũ & miſerabilem ſtatum doceres, hoc ſymbolo, *Tanquam ouis*: cum huc perducta in harũ ædium feneſtra ſententiam tuæ innocentiæ teſtem exararet,

cùm in dies pene singulos vel custodis sæuitiam, vel sicarii insidias, vel loricatorum hominum vim, vel Sororis minas, vel Episcoporum Draconismũ, vel Iudicis vocem, vel carnificis gladium, vel medici manum, vel morbi paroxysmum, vel denique mortis aliquem ictũ reformidares. Vt hoc loco hæc recolligere delectat, ita illa quoquè hoc etiam tempore quod nuper pernitiosæ seditionis & conspirationis funiculo rupto, bello ciuili consopito, Pii quinti fulmine & flamma restinctis, Dei Opt. Max. potens misericordia, misericors potentia, ciuitates expugnatione, ciues internecione, agros populatione, Ecclesiam mutatione, Rempub. motu, Matuam metu, totam hanc nobilissimam Aulam periculo liberauit. Quis est tam desertus a iudicio, tam auersus a pietate, tam ferus & ferreus qui non in diuinæ benignitatis & prouidentiæ admirationem & prædicationem exardescat? Etenim

nim Deus ſolus nobis hæc otia fecit, qui nos omnes è ſummis difficultatibus, e ſæuiſſimis tempeſtatibus aſſertos in ſereniſſimæ tranquillitatis portum optatum, magis quàm ſperatum, non manu hnmana, ſed gubernatione ſua diuina traduxit.

Atque hæ ſunt iuſtiſſimæ gratulationis noſtræ cauſæ, Reginam & Reginam talem, & hoc loco, & his temporibus, opitulante Chriſto, inuito diabolo viuere, valere, regnare, florere, & nos ſubditos intueri.

A prima parte ad ſecundam, a gratulatione ad gratiarum actionem deſcendo, in qua debebam eſſe longior, ſed ero breuior, ne fiam moleſtior.

Priuatum quidem videri poteſt beneficium tuum (*Ill. Re.*) quod Priuilegia noſtra proximis Comitiis publica lege, & regio aſſenſu tuo confirmaueris, ſed bonum certe publicum eſt quicquid in Vniuerſitatem quodammodo matrem & nutricem communem literarum & religionis confertur: ex qua

facti tui excellentia & amplitudine non minor ad te laudis commendatio perueniet, quàm ad nos tuos emolumẽtorum perceptio redundabit. Hæc res erit tibi *Elizabetha* Princeps glorioſiſſima, Academicis tuis acceptiſſima, Eccleſiæ commodiſſima, Deo gratiſſima. Academias ſiue Scholas Hebræi fontes appellarunt, quod inde riuuli in omnes partes deriuentur, quibus obſtructis, vel impuris aquis aliunde influentibus, nec Eccleſiæ, nec Reſpub. nec Aulæ, nec familiæ quicquam puræ religionis haurient, ſed offundentur nox ſempiterna & tenebræ pluſquam Cymmeriæ aut Ægyptiacæ rebus mortalium. Nihil eſt magis Regium quàm ſcholas tueri, & defendere, & prouidere, ne quid detrimenti capiat literaria Reſpub: nihil ad dignitatem principum elegantius, nihil ad vtilitatem ſtudioſorum præclarius, nihil in omnes partes ſecurius, quàm Academias immunitatibus ac priuilegiis contra audaciam & machinationes hominum communire. Sic olim literatis

ratis fauerunt, sic literas fouerunt Heroes ipsi literatissimi, in Græcia Alexander, in Asia Mithridates, in Ægypto Ptolomæus, in Hispania Alphonsus, in Germania Carolus magnus & Carolus quartus, in Bohemia Pragensis Academiæ fundator, in Prussia Albertus Senior, in Italia Iulius, Augustus, Mecœnas, in Gallia Franciscus, in Anglia Edwardus tertius, Henricus septimus & Elizabetha coniux, maiores tui, Henricus octauus pater tuus, Edwardus sextus frater, & Maria Soror, a quibus (secundum deum) nostræ commoditates partæ, per te prouectæ, per illos ortæ, per te ornatæ, per illos inchoatæ, per te nunc amplificatæ, & absolutæ fuerunt: sic vt in singulas res meritaq; tua gratias cumulatè agere, & omnia verbis amplecti non posset mea infantia, imo nec vlla omnium Oratorum eloquentia. Itaque desino, & nunc quædam abs te petere, si auderem, & pace tua liceret.

Erit autem petitio triplex: vt triplex, ita tamen breuis: vt breuis, ita honesta:

vt porro pergat prudentia tua & deo, & tibi, & nobis prospicere.

1. Deo & Christo, *Elizabetha* Christianissima, prospectum fuerit, si vt cœpisti heroico zelo eius causæ propugnationem suscipias, si in eius templi instauratione, defensione, exædificatione nunquam defatigeris. Magna sunt profecto quæ aggressa est Ma. tua, sed maiora tibi mente tua diuina designanda sunt, vt in hac alma & halcyonia pace tua, qua te deus præter spem tuam, supra expectationem tuorum, vltra meritum omnium, contra opinionem et voluntatem hostium mirabiliter beauit, operosam hanc templi architecturam promoueas & perpolias, vel sarcias aliquid, vel facias, vel reficias, vel perficias, quò tandem hoc opus vere *Elizabethicum*, vere diuinum, supra petram ædificatum, Christo eiusquè verbo innixum, firmum, stabile, argenteum, aureum, pretiosum, quasi signum ad intuendum, quasi exemplar ad imitandum, & finitimis tuis, & posteris nostris

ſtris relinquas. Fundamentum perpetuæ commendationis & famæ eſt Chriſtianæ religionis accurata perpurgatio, & propagatio, qua ſola deus placatur, & nobis conciliatur, thronus tuus ſtabilitur, nos ſubditi tui conſeruamur, inimici tui, & Cacodæmones ringuntur, & rumpuntur. Deus qui propterea te in regali ſolio collocauit, & qui in hoc diuiniſſimo opere hactenus adfuit, architectationi & ſtructuræ tuæ nunquam deerit: qui ſceptrum tibi in manum tradidit, qui Regiam coronam auguſto capiti tuo ex ipſo cœlo impoſuit, pro nobis, imò pro te, imò pro ſe, & Euangelio ſuo, excelſa ſua & potente & tonante dextra, contra omnes duces & diabolos pugnabit, totum opus manuum tuarum diriget, & fortunabit, modo faſtigium fundamento, media primis, extrema mediis reſpondeant. Non Bullæ reboantes, non Papiſtæ rebellantes deturbabunt, nec Hardingus, Sanderus, aliiue Anglolouanienſes, nec Pontacus Burdegalenſis, nec Surius Carthuſia-

thusianus, nec Osorius Lusitanus, qui caninis libellis te hæreticam, imperitam mulierculam, prætensam Reginã, ethnicam, publicanam esse latrant, qui Regnum tuum Schismaticum, Euangelium Iesu Christi Zuinglianum, & Caluinisticum blasphemo ore traducunt, quicquam nocebunt: nec demum mille dæmonum agmina, nec ipsæ inferorum portæ tuum præclarissimum institutum impedire poterunt. Sed ille Deus cœli & terræ Deus, omnium conditor & conseruator, qui te hactenus e faucibus omnium eripuit, qui Pontificem Pium quintum Bullatum doctorem contra Ma. tuam Bullas ebullientem iam e medio sustulit, etiam per te vniuersi Antichristianismi caput, cor, caudam, totum corpus, verbo si voles, profligabit. Cogita erga templum esse non tuum, sed Christi, opus tuum, sed magnificum, laborem necessarium, fructum amplissimum, deum actorem & adiutorem, spectatores Angelos, Reges, vt Dei imagines sic eius operarios, ad-

mini-

miniſtros, vicarios eſſe oportere. Cogita corpus tuum mortale, famam virtutis & pietatis radicibus nixã immortalem, vitam tuam breuioribus quàm vellemus ſpaciis circumſcribi, memoriam huiuſce rei in omnes ætates propagari: *Elizabetham*, Reginam, & Regnũ in loco lubrico verſari, at *Elizabethæ* animam ſempiterno æuo frui, te & omnes nos è viuis mox diſcedere, Chriſti Eccleſiam opera tua conformatam ad omnem æternitatem permanere. Sed quid ego hæc ad te? aut quid ſus Mineruam doceo? aut quid memorẽ moneo, cui ego nihil præſcribere, nihil præiudicare, nihil præmonſtrare, aut poſſum aut debeo?

7 bona quo virtus tua te vocat, 7 pede fausto.

Secundo petimus, vt maiore ſtudio magiſue ex animo petere nõ poſſimus, vt dum aliis omnibus facis benignè, te ipſa non negligas, tui rationem habeas, vt quoniam omnes in hanc vitam ea lege & conditione ingredimur, vt ſit nobis ſerius aut citius emigrandum,

ſaltem te præſente & præſidente quàm diutiſſimè perfruamur. Nos quidem homunciones ſiue naſcimur, ſiue morimur, ſiue creſcimus, ſiue decreſcimus, ſiue floreſcimus, ſiue marceſcimus, ſiue hic imus, ſiue perimus, ſiue adſumus, ſiue abſumus, nemo aut præſentes magnopere curat, aut abſentes quærit, aut amiſſos luget, aut mortuos deſiderat. At ſi Princeps, ſi *Elizabetha* cadat (quod omen deus auertat) tota Reſpublica eodem labefactata motu concidit, nos tui peſſum imus, quoniam tua vnius animula (abſit impietas dicto) tua ſolius ſalute, ſalus noſtra priuata, publica, honores horum, labores illorum, literæ iſtorum, fortunæ omnium continentur. Vtinam periculorũ tuorum magnitudinem, ſicuti mente deliniaui: ita oratione mea poſſem ante oculos aſpectumq; tuum depingere. Liceat mihi quæſo apud te, de te, & cauſa tua, & bono tuo, & noſtro, liberius & verius dicere. Sunt proh dolor ſunt vitæ & incolumitati tuæ duæ [illegible]micæ & infeſtæ

peſtes,

peſtes, *Papiſmus, Scotiſmus*. Nationem haud noto, ſed factionem: nec ad crudelitatem te mea exacuit oratio vt perdas, ſed ad diligentiam vt caueas. Qui tibi optat hanc mentem vt circumſpicias, vt quaſi in perpetua ſtatione vigiles, is optat tibi perpetuum quietis, & fœlicitatis tenorem, & Regno tuo perpetuam ſecuritatem. Vt attentionem & ſeueritatem requiro, quod eſt ſerpentinæ ſimplicitatis, ita moderationem & clementiam omnem nõ condemno, quod eſt Papiſticæ immanitatis. Nam qui te clementem eſſe nollent, & ſibi ſuum ſtatum, & tibi tuam laudem præcipuam inuident: Solem è mundo, ver ex anno tollunt qui clementiam tollunt, & è corolla præſtantiſſimarum virtutum tuarum fragrantiſſimum florem & maximum ornamentum decerpunt. Sed tamen hoſtes Dei, tui, noſtri, qui gladium tuum virginalem in vagina ſapienter conditum ſtolidè derident, & ſe nulla pœna conſtringi poſſe ſomniant, intelligant tibi licere dicere, quod

olim Hector Homericus,

ἐμοὶ βέλος ὀξὺ πάροιθεν Quod

pulchrè quasi interpretatur Ouidius,

Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.

Cõmouere debent repentini & horrendi casus nobilissimorum Ecclesiæ Luminum, Iacobi in Scotia, Admiraldi in Gallia, aliorumq; procerum, si fama non mentitur, extinctorum, quorũ exemplo disce tu, discant alii Christiani Principes sibi sapere, Papistarũ vero nec malitiæ cedere, nec perfidiæ credere. Erumpet enim etiam cum certo matris exitio viperinus fœtus, & tecti ignes exæstuabũt. Quercus Oliuæ iuncta in eadem scrobe oliuam extinguit, vnum arbustum non alit duos erithacos, vnum cœlum non patitur duos soles, aut duas lunas, nec vnus mundus capit duos Alexandros, nec vnus alueolus apium admittit duos Reges, & in vno Regno,

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κόιρανος ἔστω.

Huc tendunt omnia, vt teipsam respicias, tui curam non abijcias.

Cæterum causa dei pietati tuæ reser-

uata,

uata, & cura tui prouidentiæ diuinæ commissa, ad nos redimus, & ad tertium caput petitionis nostræ, vt placeat Ma.tuæ Academiam nostram solito fauore & patrocinio complecti, musas nostras, quæ te talem ac tantam fecerunt, qualem ac quantam omnes esse te sciunt, & cõfitentur, honoribus prosequi, & quantum potes, potes autem quantum vis, exornare. Sed nihil petimus, quia grati esse debemus, non petaces: nec est necesse, quia & te habemus ad dandum paratissimam, & optimos patronos ad interpellandũ promptissimos, Oxonia mater nostra illustrissimum Comitem *Leicestrensem* virum eximio splendore præditum, beneficentissimum Cancellarium nostrum, fidelissimum Consiliarium tuum, Cantabrigia autem soror nostra dominum *Burghleum* honoratissimum Thesaurarium tuum, imò totius Regni thesaurum, qui nobis dormientibus rete trahunt, quò nos fortunatos faciant, & omnes benefaciendi occasiones venan-

tur, quò noſtris vtilitatibus adaugendis & negotiis expediendis inſeruiant. Illud ad extremum non rogare nõ poſſumus, ſcilicet ſi licet, ſi libet, ſi vacat, vt Ma. tua dignetur Oxoniam inuiſere, conſpectu recreare, præſentia honorare. O ſi aliquid tam facile tibi rependere poſſemus, quam & tu ampliter mereris, & nos impenſe cupimus. Ne verò ingrati animi ſcelere aſtringamur, Academia noſtra perpuſillum & perexiguum hoc munuſculum exhibet: Ego vero eiuſdem Vniuerſitatis inſigne, & officii mei ibidem ſymbolum, & nonnullum obſeruantiæ meæ teſtimonium ſacrum hunc & ſignatum librum offero, vt legas quod datur, credas quod dicitur, facias quod iubetur, peruenias ad id quod promittitur. Dominus Ieſus tibi vitæ prorogationem concedat, tempore longam, conditione lautam, tranquillitate lætam, omni commoditate & dignitate ad voluntatem adeo tuam, ad voluptatem etiam, ad

ſatie-

ſatietatem vſque affluentem: tum verò coronam ſanctiſſimi capitis tui hîc ſtabilem & diuturnam, in cœlo autem ſemper florentem, & æternam largiatur, quò hic apud tuos, vt Angla, ſingularẽ gratiam, illic apud ſuperos, vt Angelica, ſolidam gloriam conſequaris.

Amen.